Zalai Károly

Rudolf Giercke kisvasútja

1947. február 17. volt. Rudolf Giercke a matracán hevert, s az ablakrácson át a koszos eget bámulta. Vajon meddig még, tépelődött magában: meddig bírja? Rosszul érezte magát, fájt a szíve, a gyomra és a feje is. A raboskodás, s a kihallgatások fölzabálták az összes erejét. Már a 63.-at taposta. Épp aznap reggel döbbent rá, hogy hajszálpontosan 62 és fél éves. Most középen áll a mérleg nyelve, ha még egy napot él, már közelebb lesz a 63-hoz, mint a 62-höz. De ha ilyen gyenge marad, nem biztos, hogy megéli a 63-at. Amúgy nem panaszkodhat, végül is emberszámba veszik. Kap enni, nem kínozzák, sőt, „Tábornok úr"-nak szólítják, igaz, mély megvetéssel a hangjukban. Hát igen, ők győztek. Ezek a rágógumis kölykök. Már nagyon unta a kihallgatásokat. Állandóan ugyanazt kérdezgették, ő meg ugyanazt válaszolta. Persze, hogy rá akarják kenni a zsidókat, de neki semmi köze ahhoz, ami a KZ-ekben történt. Nem is hallott róla. Na jó, tudott egy s mást, de ezt nem köti a jenkik orrára. Ő csak parancsot teljesített, meg aztán a hadiszállítmányokat irányította, és magasról szart azokra, akik a zsidókat fuvarozták a koncentrációs táborokba. Ő sokkal fontosabb szerepet töltött be a német hadigépezetben. Fontosabbat? Azon csípte magát, hogy már megint nagyobb szeretne lenni annál, amekkora valóságban volt. Mert hát egész életében az a tény kínozta, hogy ő csak második volt a sorban, mindig a bátyja után következett, aki jó fejjel magasabbra nőtt nála. Ezen kívül Hubert daliás fiatalember volt, rengeteg baráttal, s persze a lányok is bomlottak utána. Őt meg aprócska kobakja, hegyes, csőrszerű orra, meg a kissé kidülledő szemei miatt, „Madárfej"-nek csúfoltak az iskolában, egy fejjel kisebb volt mindenkinél, nem csoda, hogy a bátyja mindig lenézte, pontosabban átnézett rajta. Gyerekkoruktól kezdve Hubert nyomában kullogott, őt majmolta, s az elismeréséért kuncsorgott, de hiába. Amint tehette, ő is bakának állt, mint a bátyja. De hát mit tehetett volna mást!? Háborús időkben a legbiztosabb foglalkozás: a katona, mondogatta az apjuk, ezen fölül azzal tüzelte őket, hogy ők németek, s hiába születtek olyan messze Berlintől, Nikolaiken, a szülővárosuk a Birodalom része, s ha szükséges, fegyverrel kell megakadályozni, hogy az oroszok vagy polákok kezére kerüljön. Hubert már az első világháború idején több kitüntetést kapott, mint ő. És a karrierje azután is meredekebben ívelt fölfelé. És amikor 39-ben kitört a második nagy háború, Hubert megint szerencsésebb volt, mert a frontra vezényelték, ahol hősiesen har-

colt három éven át, s persze, hogy teliaggatták kitüntetésekkel a mellkasát. De 42-ben megsebesült, le kellett szerelnie, s nem sokkal később meghalt. Giercke akkortájt titokban úgy gondolta, hogy most jött el az ő ideje, hisz még él, s botor módon abban reménykedett, hogy a végső győzelem után, tábornokként majd nyugdíjba megy, és egy házias asszonykával az oldalán, szülővárosa közelében, a tóparton épít magának egy vityillót, s haláláig horgászással múlatja az időt. Hát tessék, ez lett az álmaiból! Dutyiban csücsül, és semmi remény a szabadulásra. Madár lett belőle megint, ketrecben tartják, naponta háromszor megetetik, s reggelente kiürítik a klozettjét. Most már biztos volt abban, hogy Hubert jobban járt. Nincs semmi gondja, talán egy felhő szélén csücsül, és nézelődik odafent, ráadásul a bukást sem kellett megélnie. Micsoda tragédia! Németország teljes keleti része elveszett, lenyúlták a lengyelek meg a ruszkik. Giercke egész életében úgy gondolta, hogy Hubertnek elsősorban azért ment jobban a dolga, mert három évvel korábban született. A legjobb falatokat így mindig ő kapta, vagy erőszakkal vette el tőle. Az apjuk is a bátyját szerette jobban, hiszen Hubert kiköpött mása volt. Hiába dédelgette őt az anyja, hiába mondta neki, hogy édes kicsikém, ő nem az „édes”-t, hanem a „kicsi”-t hallotta ki ebből. Ráadásul Hubert azzal gúnyolta, hogy ő a mama kedvence. Mennyit szenvedett emiatt. Hubert soha nem játszott vele. De ez még hagyján, ha tehette, meg is alázta. Soha nem felejti el azt a napot, amikor egyszer a Spirdingsee partján arra a helyre tévedt, ahol Hubert és bandája meg néhány lány lődörgött délutánonként. Sajnos későn vette észre őket, különben sarkon fordul, s kerülő úton megy haza. De csapdába esett, nem volt visszaút, így aztán végig kellett hallgatnia a mocskos gúnyolódásukat. Azt üvöltötték, miközben lehajtott fejjel lépdelt közöttük, hogy „Rudika, akinek a lába kurta, annak a farka is pindurka”. És a leghangosabban Hubert röhögött. Nem csoda, hogyha tehette, inkább otthon maradt, s egyedül játszott. Szerencsére karácsonyra mindig villanyvonatot kaptak, s mivel Hubertet már rég nem érdekelte, övé lett az egész. Egyszer aztán a házban az egyik cselédszoba megüresedett, ahol egy terepasztal építésébe kezdett. Ez lett az ő birodalma, gyerekkora titkos kincses szigete. Ő volt e birodalom főnöke. Ha becsukta maga mögött a szoba ajtaját, egy új, különleges világ nyílt ki előtte. Kezdetben, amikor kisebb volt még, elsősorban azt szerette, hogy a szerelvényekkel ide-oda furikázott a síneken. Idővel mindenféle kalandot eszelt ki játék közben. Így például gyakran indiánok támadtak meg a szerelvényt, ő pedig lelőtte őket a kocsikon megbújt lövészeivel, aztán elmenekült. De volt olyan is, hogy váratlan támadással ő lepte meg a terepasztal másik végében bujkáló ellenséget. Ilyenkor szinte lélegzetvisszafojtva sorakoztatta föl a vasúti kocsiknál a

seregét, s halálos csendben vagonírozta be őket. A rajtaütés mindig sikerült, és a győzelmét kitörő örömmel ünnepelte. Órákat tudott így egyedül játszani. Amikor reggelente fölébredt, szinte azonnal a villanyvasút jutott eszébe. De amikor nagyobb lett, vagyis hát idősebb, mert nőni nem nagyon akart, akkor sem hagyta abba – a bátyja gúnyolódására ellenére – a játékot. De most már inkább az okozott neki szinte földöntúli örömöt, ha a pályarendszert kibővíthette, melynek során komoly műszaki tudásra tett szert. Hihetetlenül jól beosztotta az asztalt, melyet úgy behálóztak a sínek, mint valami pókháló, és ő szinte minden négyzetcentiméterét ismerte a birodalmának; az összes maga által telepített erdőt, az összes állomást, hegyet, völgyet, az összes váltót, alagutat, szemafort, az ütközőket, a holtvágányokat, s valamennyi kocsiszínt. Ettől kezdve a bővítések megtervezése és kivitelezése okozta neki a legnagyobb örömöt. Többször átépítette az asztalt, úgy, hogy a végén már egy csöpp hely sem maradt síneknek. Körülbelül itt ért véget a gyerekkora. Jöttek a háborúk, bevonult, előléptették, múltak gyorsan az évek, aztán, szinte anélkül, hogy észrevette volna: tábornok lett. Persze hogy a szállítmányozások tábornoka. Így akarta az élet. Nem volt alkalmas a harcokra, katonák irányítására, parancsolásra. Ő gondolkodni, tervezni, és szervezni szeretett. Így aztán szinte természetesnek vette, hogy újra a vasúttal hozta őt össze a sorsa. Ehhez értett egyedül. Titokban – amit persze a világért sem árult volna el senkinek – most is játszott. Az egész Harmadik Birodalom a terepasztala lett. Csak most nem odahaza a cselédszobában irányította a szerelvényeket, hanem az európai hadszíntéren. Művének megkoronázására 1944 végén került sor. December 7. és 11. között, tervei alapján és irányítása mellett, az éj leple alatt, észrevétlenül, több ezer tonna hadianyagot, és sok ezer katonát szállított a Reichsbahn az Ardennek tövében lévő frontra. Nem csoda, hogy a Führer személyesen tüntette ki, s fogott vele kezet! De hát minden hiába volt. Csak ideiglenesen tudták megállítani a szövetségeseket, utána összeomlott minden, s neki most itt kell raboskodni ebben a Marburg an der Lahn-i fogdában, majdnem két esztendeje. Amikor legutóbb megint kihallgatta őt a szemüveges okostojás – akiről lerítt, hogy sohasem volt fegyver a kezében, s nyilván azért lett kihallgató tiszt, mert elég jól beszélt németül –, a mögötte lévő könyvespolcon, a sok-sok akta között egy könyv borítójára esett a tekintete. „Das Leben von Giordano Bruno”, betűzte ki a német címet, ami azóta sem ment ki a fejéből. Az iskolában elég sokat beszéltek a nagy olasz tudósról, mert Herr Schneider, a földrajztanáruk, hobbyicsillagász volt. Amióta megpillantotta a kötetet, úgy érezte, mintha Bruno üzenni akart volna neki valamit. Arra gondolt, hogy ilyen a sors. Az egyik ember

tekintetét az ég vonzza, s ez az ember ettől kezdve a végtelenséggel foglalkozik, a másik pillantását meg a föld ejti rabul, pontosabban egy terepasztal, s ez lesz életének kulcsa. Ha a 15. században, Nápoly környékén jött volna világra, szüleinek egyetlen gyermekeként, akkor talán ő is szerzetesnek áll, s magányában az univerzummal foglalkozik. De ő a 20. században született, a Német Birodalom peremvidékén. És ez a forrongó időszak hamar elnyelte, katonának kellett állnia, más választása szinte nem is volt. Ráadásul Hubert mindenben maga mögé utasította, ebből a helyzetből nem kerülhetett ki csak így, lélekben megnyomorítva. Behunyta a szemét, szerette volna, ha valami álomkép jobb kedvre deríti. És megint a kedvencét, a kis piros gőzmozdonyát pillantotta meg, amelynek menet közben – különösen, ha teljes sebességgel robogott – olyan mulatságosan forogtak a kerekei. Ez jött most felé a síneken két – dominóval megrakott – teherszállító vagont húzva. A sínek mentén ott hajladoztak a zöld lombú fák, amelyeket több órás munkával egyenként ragasztott föl a terepasztalra. A mozdony vidáman töfögött, közben éleset füttyentett, aminek hangja elszállt a Mazuri-tavak fölött, át a vízi madarakkal tele nádasokon, át a dombokon, bele a messzeségbe. Az asztal sarkára rakta a leghosszabb alagutat, amit ő öntött ki gipszből, s festett barnára. Ennek tetején rejtőztek az indiánok, s adtak füstjeleket az átellenben lévő vasúti állomás mögött bujkáló társaiknak. A kisvonat most befutott az alagútba, megint füttyentett, s Giercke hallotta, ahogy a sötétben hangosan zakatolnak a kerekek, mind szaporábban, s egyre hangosabban felé közeledve. Ekkor döbbent rá, hogy ő a sínen fekszik. Odakötözték a gaz indiánok. Ordítani szeretett volna, de nem tudott, mert teletömték a száját valami keserű ízű ronggyal. A vonat meg szélsebesen robogott, ő pedig csak nézte, nézte, hogy a vasparipa egyre hatalmasabbra nő, s egyszerre csak rettenetes súlyát is megérezte a mellkasán.